

РЕЦЕНЗІЯ

кандидата педагогічних наук, доцента

Дегтярьової Нелі Валентинівни

на дисертацію **Буртового Романа Миколайовича** на тему:

**«Розвиток інформаційно-цифрової компетентності майбутніх
офіцерів в умовах неформальної освіти»,**

подану на здобуття ступеня доктора філософії зі спеціальності

015 Професійна освіта (цифрові технології) галузі знань 01 Освіта

Актуальність теми наукового дослідження обґрунтована орієнтацією України на Європейські стандарти, потребою в модернізації професійної підготовки фахівців військової галузі та важливістю розвитку у майбутніх офіцерів інформаційно-цифрової компетентності. Підготовка майбутніх офіцерів передбачає розв'язування ними складних професійних задач в умовах технологічного прогресу. Це означає, що отримання освіти та подальше становлення офіцера відбувається при безперервному розвитку та оновленню цифрових технологій. З огляду на необхідність постійно актуалізувати знання та уміння в цій сфері саме інтегрування неформальної освіти у формальну дає змогу вирішити низку завдань у формуванні інформаційно-цифрової компетентності у здобувачів. Неформальна освіта спрямована на особисті потреби здобувача, його запити, є доступною та відкритою для усіх слухачів вікових категорій. Тому розробка дидактичного супроводу реалізації педагогічних умов розвитку вказаної компетентності майбутніх офіцерів в умовах неформальної освіти також сприятиме реалізації принципу навчання протягом життя.

Актуальність досліджуваної проблеми посилюється тими суперечностями, на які вказує дисертант, а саме: між суспільним запитом та відсутністю ефективних практик професійної підготовки майбутніх офіцерів; між потенціалом неформальної освіти та обмеженістю уявлень викладачів вищих військових навчальних закладів про підходи до розвитку інформаційно-цифрової компетентності майбутніх офіцерів; між забезпеченням військовими освітніми

зкладами професійної підготовки та недостатньою розробленістю організаційно-педагогічних умов розвитку інформаційно-цифрової компетентності у здобувачів таких закладів в умовах неформальної освіти.

Найбільш істотні наукові результати, що містяться в дисертації. Дисертантом Буртовим Р.М. обґрунтовано організаційно-педагогічні умови розвитку інформаційно-цифрової компетентності майбутніх офіцерів в умовах неформальної освіти; актуалізовано сутність і структура інформаційно-цифрової компетентності майбутніх офіцерів; розроблено модель імплементації, що базується на методологічних підходах та принципах бінарності, неперервності, елективності, зв'язку навчання і професійної діяльності та організаційно-педагогічні умови розвитку ІЦК майбутніх офіцерів в умовах неформальної освіти. Важливим є аналіз цифрових платформ, орієнтованих на розвиток інформаційно-цифрової компетентності, що сприятиме визначенню критеріїв здійснення вибору між існуючими продуктами такого призначення. Дисертантом розроблено та апробовано систему заохочень щодо посилення мотивації завершення онлайн курсів. З огляду на вищезазначене наукова новизна та практична значущість роботи є визначеними.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, опублікованих працях.

На основі аналізу тексту дисертаційної роботи можна зробити висновок щодо обґрунтованості і доведеності її наукових положень, висновків і рекомендацій, а саме:

- в дисертації логічно та структуровано висвітлено послідовність проведення теоретичної складової дослідження та її результатів;
- в контексті методологічної складової узагальнено та структуровано педагогічні умови інформаційно-цифрової компетентності майбутніх офіцерів в умовах неформальної освіти;

- розроблено та детально окреслено модель розвитку інформаційно-цифрової компетентності майбутніх офіцерів в умовах неформальної освіти;
- в контексті експериментальної перевірки наведено опис діагностувального блоку зазначеної моделі, проведено та описано основні етапи експериментальної частини дослідження та статистично опрацьовані її результати.

Апробація результатів дисертаційного дослідження здійснена на наукових, науково-методичних і науково-практичних конференціях та семінарах різних рівнів, а саме: міжнародних: «47th MIPRO ICT and Electronics Convention (MIPRO)» (Opatija, Croatia, 2024); «Інформаційні технології в соціокультурній сфері, освіті та економіці» (Київ, Україна, 2024); «Вектори розвитку науки, освіти, технологій і суспільства в умовах глобалізації» (Полтава, Україна, 2023); «Наукова діяльність як шлях формування професійних компетентностей майбутнього фахівця (НПК-2023)» (Суми, Україна, 2023); «Графічні технології моделювання об'єктів, процесів і явищ» (Одеса, Україна, 2020); «Спільні дії військових формувань і правоохоронних органів держави» (Одеса, Україна, 2020); усеукраїнських: «Національна безпека України: актуальні проблеми та шляхи їх вирішення» (Одеса, Україна, 2021); «Створення та модернізація озброєння і військової техніки в сучасних умовах» (Чернігів, Україна, 2020). Матеріали дисертаційного дослідження доповідалися й обговорювалися на засіданнях кафедри інформатики, науково-методичних семінарах наукових лабораторій - Лабораторії використання інформаційних технологій в освіті та Лабораторії «Академічна культура дослідника» Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка (2021-2024 рр.).

Результати дисертаційного дослідження впроваджено в освітній процес Національної академії сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного, Військового інституту танкових військ Національного технічного університету

«Харківський політехнічний інститут», Національної академії державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького, Національної академії Національної гвардії України.

Значення для науки і практики отриманих результатів полягає у встановленій практичній значущості дисертаційного дослідження та науковій новизні. Варто відмітити ґрунтовний підхід до тлумачення та змісту провідне поняття дослідження «інформаційно-цифрова компетентність майбутніх офіцерів» та окреслення особливостей даного терміну саме для офіцерів. Дисертантом визначено шляхи імплементації організаційно-педагогічних умов розвитку інформаційно-цифрової компетентності майбутніх офіцерів в умовах неформальної освіти; впроваджено систему професійноорієнтованих завдань з надлишковими і недостатніми даними; розроблено авторські методики оцінки показників у вигляді тестових завдань та набір різнорівневих завдань. Результати дослідження можуть бути корисними при інтегруванні неформальної освіти в галузі ІТ у процес професійної підготовки фахівців військової галузі.

Оцінка змісту та завершеності дисертації. Наукові результати та висновки дисертації є обґрунтованими. Конкретний зміст та експериментальна частина дисертаційного дослідження підтверджує новизну та практичну значущість роботи. Дисертантом чітко окреслений науковий апарат дослідження. Мета і завдання є узгодженими зі структурою та висновками дисертаційного дослідження. Загальні висновки є чіткими, ґрунтуються на результатах та окреслюють зміст проведеного дослідження.

Зміст роботи є логічним, послідовним і завершеним.

Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертації. Позитивно оцінюючи здобутки дисертанта в цілому, не заперечуючи самостійності та унікальності дисертаційної роботи, доцільно висловити окремі зауваження і пропозиції, які було помічено в ході аналізу дослідження.

1. При детальному аналізі платформ та онлайн курсів автором віднесено курс "Кібербезпека для військових", розташований на платформі на Coursera, до прикладів, що призначені для формування інформаційно-цифрової компетентності (стор. 98) та до таких, що зорієнтовані на конкретні військові підрозділи (стор. 100). Оскільки посилання на вказані курси не наведено, доцільно, на нашу думку, уточнити чи розглядається один і той же курс чи за змістом вони є різними. А у випадку, коли мова йде про один і той же ресурс, уточнити детальніше чому саме цей курс може бути віднесеним до обох категорій.

2. Доцільним було би окреслити процес врахування результатів, отриманих в неформальній освіті. На нашу думку, дослідження стало би більш повним, якби були деталізовані проблема і процес оцінювання набутих навичок під час неформальної освіти.

Повнота викладення матеріалу дисертації у наукових публікаціях. Основні наукові положення змісту дисертаційної роботи висвітлено в 14 публікаціях автора, з яких 7 є одноосібними. З перелічених 5 наукових робіт опубліковані у фахових виданнях України, 1 стаття у закордонному виданні. 1 наукова публікація розміщена у виданні, що індексується наукометричною базою Scopus. 7 матеріалів є матеріалами апробаційного характеру.

Висновок про відповідність кваліфікаційної наукової праці чинним вимогам. Дисертація Буртового Романа Миколайовича на тему «Розвиток інформаційно-цифрової компетентності майбутніх офіцерів в умовах неформальної освіти», подану на здобуття ступеня доктора філософії зі спеціальності 015 Професійна освіта (цифрові технології) галузі знань 01 Освіта є самостійним завершеним науковим дослідженням. Робота має наукову новизну, практичну значущість, є актуальним і затребуваним результатом дослідження у вказаній галузі. Положення дисертації науково теоретично

обґрунтовані, запропоновані практичні напрацювання, статистично доведено достовірність експериментальної частини дослідження.

У цілому представлена до захисту дисертація ««Розвиток інформаційно-цифрової компетентності майбутніх офіцерів в умовах неформальної освіти» відповідає вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України № 44 (зі змінами) від 12 січня 2022 року, а її автор, Буртовий Роман Миколайович, заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 01 Освіта за спеціальністю 015 Професійна освіта (цифрові технології).

Рецензент

кандидат педагогічних наук, доцент,
завідувач кафедри інформатики
Сумського державного педагогічного
університету імені А. С. Макаренка

Неля ДЕГТЯРЬОВА

